

Bilgisayar Bilimlerine Giriş-II

-3-

BIL 1002

**Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Fakültesi,
Bilgisayar Bilimleri Bölümü**

const Belirtecini Göstericilerle Kullanmak

► const belirteci

- Değişken değiştirilemez.
- const eğer fonksiyonun değişkeni değiştirmesine gerek yoksa kullanılır.
- Eğer bir const değişken değiştirilmeye çalışılırsa derleyici bunu yakalar ve hata mesajı verir.

► const göstericiler

- Sabit bir hafıza noktasını gösterirler.
- Tanımlanırken ilk değer atanmalıdır.

<code>int *const myPtr=&x;</code>	//Bir tamsayı için sabit gösterici
<code>const int *myPtr=&x;</code>	//Sabit bir tamsayı için sabit olmayan gösterici
<code>const int *const Ptr=&x;</code>	//Sabit bir tamsayı için sabit bir değişken; x'in kendisi değişse bile *Ptr değişmez.

/*Sabit bir veriyi gösteren sabit olmayan bir gösterici kullanılarak bir stringin karakterlerini sırayla yazdırmak */

```
#include <stdio.h>
```

```
#include <conio.h>
```

```
void printCharacters( const char * );
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    char string[] = "String karakterleri yaz";
```

```
    printf( "String:\n" );
```

```
    printCharacters(string);
```

```
    printf("\n");
```

```
    getch();
```

```
    return 0;
```

```
}
```

```
void printCharacters( const char *sPtr )
```

```
{
```

```
    for ( ; *sPtr != '\0'; sPtr++ )
```

```
        printf( "%c ", *sPtr );
```

```
}
```

/*Sabit bir veriyi sabit olmayan gösterici kullanarak değeri değiştirmeye çalışmak */

```
#include <stdio.h>
```

```
void f( const int * );
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    int y;
```

```
    f( &y );
```

```
    return 0;
```

```
}
```

```
void f( const int *xPtr ) /*bir tamsayı sabitini göstren gösterici*/
```

```
{
```

```
    *xPtr = 100; /* const nesnesi değiştirilemez*/
```

```
}
```

```
/*Sabit olmayan bir veriyi gösteren  
sabit bir göstericiyi değiştirmeye  
çalışmak */
```

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    int x, y;
```

```
    int * const ptr = &x; /*ptr tamsayı  
gösteren bir göstericidir*/
```

```
    *ptr = 7;
```

```
    ptr = &y;
```

```
    return 0;
```

```
}
```

```
/* Sabit bir veriyi gösteren sabit bir  
göstericiyi değiştirmeye çalışmak*/
```

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    int x = 5, y;
```

```
    const int *const ptr = &x;
```

```
    printf( "%d\n", *ptr );
```

```
    *ptr = 7;
```

```
    ptr = &y;
```

```
    return 0;
```

```
}
```

Tipi İşaretçi olan Fonksiyonlar

- Bir fonksiyon tanımlanırken parametreleri işaretçi olduğu gibi, tipi de işaretçi olabilir. Bu o fonksiyonun kendisini çağırana adres göndereceği anlamına gelir.

```
#include<stdio.h>
int *gonder(int a[],int n)
{
    int enk,*p,i;
    enk=a[0];
    p=&a[0];

    for(i=1;i<n;i++)
        if(a[i]<enk){
            enk=a[i];
            p=&a[i];
        }
    return p;
}
```

Dizinin en küçük
elemanının adresini
yollayan program

```
int main()
{
    int dizi[]={ 10,20,15,30,25,32,33 };
    int *q;

    q=gonder(dizi,7);
    printf("en kucuk eleman=%d",*q);
    return 0;
}
```

Dinamik Hafıza Tahsisi

- ▶ Bir dizinin bir programın başında kaç elemanlı olduğu verilerek bildirilirse, derleyici o dizi için gerekli bellek alanını saklı tutar ve o alan başka amaçlar için kullanılamaz. Bu durum programın çalışması süresince dizinin gerekmediği hallerde bile geçerlidir.
- ▶ Dizilerde dinamik çalışma programın yürütülmesi sırasında, dizi için gerekli bellek alanının işletim sisteminden istenmesi ve işi bittiğinde geriye verilmesidir. Bu işi yapabilmek için kütüphanede bulunan bazı fonksiyonlara gereksinim vardır.

Statik ve Dinamik Dizi

StatikDizi

- ▶ Bir C programı içerisinde, dizilerin boyutu ve kaç elemanlı olduğu program başında belirtilirse, derleyici o dizi için gereken bellek alanını (bölgesini) program sonlanıncaya kadar saklı tutar ve bu alan başka bir amaç için kullanılamaz.
- ▶ Bu türdeki diziler *statik dizi* olarak adlandırılırlar.
- ▶ Statik dizinin boyutu programın çalışması esnasında değiştirilemez.

Statik ve Dinamik Dizi

Dinamik Dizi

- ▶ Programın çalışırken bir dizinin boyutu ve eleman sayısı bazı yöntemler kullanılarak değiştirilebilir. Bu tür dizilere *dinamik dizi* denir.
- ▶ Dinamik diziler için gereken bellek bölgesi, derleyici tarafından işletim sisteminden **istenir**, **kullanılır** ve daha sonra istenirse bu bölge **boşaltılır**.

Örnek:

`char ad[20];`

- ▶ İfadesinde derleyici, bellekten 20 byte boyutunda sürekli bir alan tahsis edecektir.
- ▶ Bu yer tahsisi, program başlatılmadan önce yapılmaktadır.
- ▶ Yani program çalışırken bu dizinin boyutunu değiştirmeniz mümkün değildir.
- ▶ Fakat bazı durumlarda bellekten boyutu sabit olmayan ve sürekli değişebilen yerler tahsis etmemiz gerekecektir.

Dinamik Dizi Fonksiyonları

***void** malloc(*boyut*)**

boyut byte kadar yeni bellek alanı ayırır.

***void** calloc(*adet*, *boyut*)**

boyut*adet byte kadar yeni bellek alanı ayırır.

***void** realloc(*işaretçi*, *boyut*)**

işaretçi tarafından işaret edilen bellek alanının *boyut* byte kadar olacak şekilde değiştirir.

free(*işaretçi*)

işaretçi için ayrılan bellek alanı geri verilir.

Örnek:

```
int *p;  
p = (int*)malloc(5 * sizeof(int));  
// 5 elemanlı bir int dizisi tanımlamaya benzer  
...  
free(p);
```

- ▶ *malloc()* ve *calloc()* fonksiyonları, o anda istenen boyutta boş bellek alanı varsa, o kadar alanı ayırır ve o alanın başlangıç adresini programa gönderir.
- ▶ Burada (int*) yazılmasının nedeni malloc() fonksiyonunun, esnek kullanım için belirsiz yani void* tipte işaretçi döndürmesidir.
- ▶ *free()* fonksiyonu ile de p işaretçisi için ayrılan bellek alanı geri verilir.

malloc() ve calloc() Farkı

- ▶ *malloc()* fonksiyonu tahsis ettiği bellekteki bölgelere her hangi bir *ilk değer atama* işlemi uygulamaz.
- ▶ Yani bellekteki değerleri ile beraber size tahsis eder, ilk değer atama işlemi yazılımcıya kalmıştır.
- ▶ *calloc()* fonksiyonu bellek tahsisatı yaparken *malloc()* fonksiyonunu kullanır.
- ▶ Farklı olarak ayırdığı bellek bölgesini *sıfırlamaktadır*.

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <conio.h>
```

```
int main(){
```

```
    int *x,i,N,toplam=0;
```

```
    float ortalama;
```

```
    printf("Eleman sayisi ");
```

```
    scanf("%d",&N);
```

```
    x = (int *) malloc(N*sizeof(int));    // N tane int gözü isteniyor (Nx2 byte)
```

```
    printf("Elemanlari girin:\n");
```

```
    for(i=0;i<N;i++){
```

```
        printf("%d.eleman = ",i+1);
```

```
        scanf("%d",&x[i]);    // x[i] ile *(x+i) aynı anlamda !
```

```
        toplam += x[i];
```

```
    }
```

```
    free(x);    // ayrılan yer boşaltılıyor...
```

```
    ortalama = (float) toplam/N;
```

```
    printf("Bu %d sayinin ortlamasi %f dir\n",N,ortalama);
```

```
    getch();
```

```
    return 0;
```

```
}
```

```
Eleman sayisi 3
Elemanlari girin:
1.eleman = 25
2.eleman = 68
3.eleman = 92
Bu 3 sayinin ortlamasi 61.666668 dir
```

```

#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#define BOYUT 10
int main()
{
    int *a=(int *)malloc(BOYUT*sizeof(int));           //Bellekten BOYUT kadar yer ayrıldı.
    int i;
    for(i=0;i<BOYUT;i++) a[i]=(i+1);
    printf("Dizinin orjinali:\n");
    for(i=0;i<BOYUT;i++) printf("%d ",a[i]);
    a=(int *)realloc(a,(BOYUT*2)*sizeof(int));         //Dizi boyutu iki katına çıkarılıyor.
    for(i=BOYUT;i<BOYUT*2;i++) a[i]=(i+1);
    printf("\nDizinin boyutu iki katina cikarildigi hali:\n");
    for(i=0;i<BOYUT*2;i++) printf("%d ",a[i]);
    return 0;
}

```

```

Dizinin orjinali:
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Dizinin boyutu iki katina cikarildigi hali:
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

```

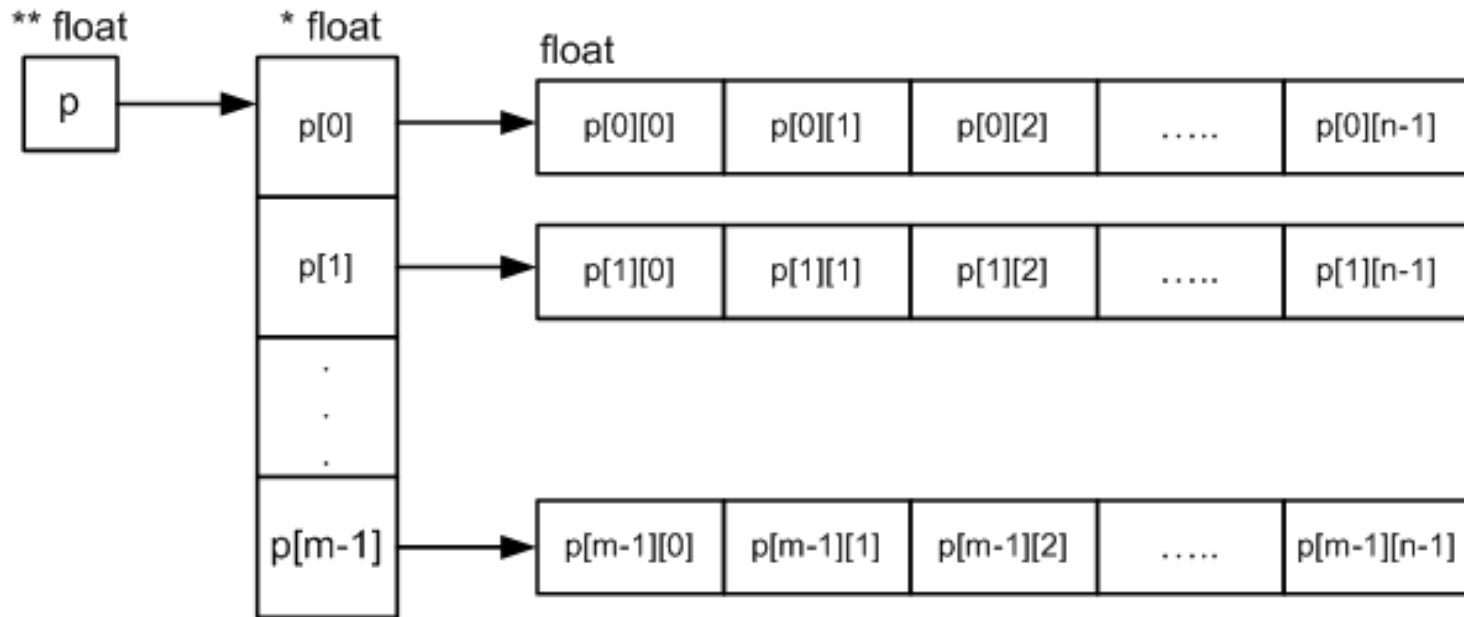
2 Boyutlu Dizide Dinamik Tahsisi

```
int **A;  
int A_rows = 3;  
int A_cols = 2;  
A = (int **)malloc(A_rows * sizeof(int *));  
If(A == NULL){  
    printf("bellekte yer ayrılamadı!\n");  
    exit(-1);  
}  
for(i=0; i< A_rows; i++){  
    A[i] = (int *)malloc(A_cols * sizeof(int));  
}
```

1. Boyut için bellekte gerekli yeri ayır!!

1. boyuttaki her bir bellek bölgesi için bellekte gerekli yeri ayır!!

2 Boyutlu Dizide Dinamik Tahsisi

Örnek: 2 Boyutlu Dinamik Hafıza Tahsisi İle Matris Çarpımı

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
```

```
int main()
```

```
{
    int m, n, p, q, c, d, k, sum = 0;
    int **first, **second, **multiply;

    printf("İlk matsin boyutlarini giriniz:\n");
    scanf("%d%d", &m, &n);

    printf("İlk matrisin elemanlarini giriniz:\n");
    first = (int**)malloc(m * sizeof(int *));

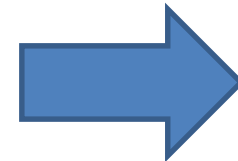
    for (c = 0; c < m; c++)
    {
        first[c] = (int*)malloc(n* sizeof(int));
        for (d = 0; d < n; d++)
            scanf("%d", &first[c][d]);
    }
}
```

```
printf("İkinci matsin boyutlarini giriniz\n");
scanf("%d%d", &p, &q);
```

```
if (n != p)
    printf("Girilen matrisler çarpilamaz.\n");
else
{
    printf("İkinci matrisin elemanlarinigiriniz\n");

    second=(int**)malloc(p*sizeof(int*));

    for (c = 0; c < p; c++)
    {
        second[c]=(int*)malloc(q*sizeof(int));
        for (d = 0; d < q; d++)
            scanf("%d", &second[c][d]);
    }
}
```


Örnek: 2 Boyutlu Dinamik Hafıza Tahsisi İle Matris Çarpımı

```
|lk matrsin boyutlarini giriniz:
2 2
|lk matrisin elemanlarini giriniz:
1 2 4 5
|kinci matrsin boyutlarini giriniz
2 3
|kinci matrisin elemanlarini giriniz
1 2 3 4 5 6
Carpim:-
9      12      15
24     33     42
```

```
multiply=(int**)malloc(m*sizeof(int*));
for (c = 0; c < m; c++) {
    multiply[c]=(int*)malloc(q*sizeof(int*));

    for (d = 0; d < q; d++) {
        for (k = 0; k < p; k++) {
            sum = sum + first[c][k]*second[k][d];
        }
        multiply[c][d] = sum;
        sum = 0;
    }
}

printf("Carpim:-\n");
for (c = 0; c < m; c++) {
    for (d = 0; d < q; d++)
        printf("%d\t", multiply[c][d]);
    printf("\n");
}

return 0;
}
```

Pointerlar ve Fonksiyonlar

- Fonksiyonlar dizileri pointer olarak da geri döndürebilir:

```
int *foo(void)
{
    static int array[100];
    ...
    return array;
}
```

Pointerlar ve Fonksiyonlar

- C'de fonksiyon değer ile çağrılırsa çağırılan fonksiyonlarda değişkenleri doğrudan değiştirme yolu yoktur.

```
swap(a,b);  
...  
...  
...  
void swap(int x, int y) /* YANLIŞ */  
{  
    int temp;  
    temp = x;  
    x = y;  
    y = temp;  
}
```

Pointerlar ve Fonksiyonlar

- Peki ya pointer kullanırsak:

```
swap(&a,&b);  
.  
.  
.  
void swap(int *px, int *py)  
{  
    int temp;  
    temp = *px;  
    *px = *py;  
    *py = temp;  
}
```

Örnek: Pointer yardımı ile sıralama

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

void swap(int *px, int *py)
{
    int temp;
    temp = *px;
    *px = *py;
    *py = temp;
}

void sort(int *pointer, int size){
    int i, j, temp;
    for(i = 0; i < size; i++){
        for(j = i + 1; j < size; j++){
            if(pointer[j] < pointer[i]){
                swap((pointer+i),(pointer+j));
            } //if
        } //for
    } //for
} //void sort
```

```
int main()
{
    int n,i;
    int *p;
    scanf("%d",&n);
    p=(int*)malloc(n*sizeof(int));
    for(i=0;i<n;i++)
        scanf("%d",(p+i));

    sort(p,n);
    for(i=0;i<n;i++)
        printf("%d\n",*(p+i));

    return 0;
}
```

Fonksiyonları Gösteren Göstericiler

- ▶ Bir fonksiyonu gösteren gösterici
  - ▶ Fonksiyonunun adresini tutar.
  - ▶ Bir dizi isminin ilk elemanın adresi olmasına benzer.
  - ▶ Fonksiyon isimleri, fonksiyonun görevini yapan kodun hafızadaki başlangıç adresidir.
- ▶ Fonksiyonları gösteren göstericiler
  - ▶ Fonksiyonlara geçirilebilir.
  - ▶ Fonksiyonlardan geri döndürülebilir.
  - ▶ Fonksiyon gösteren diğer göstericilere atanabilir.

```

#include <stdio.h>
#include <conio.h>
void yazdir(int,int,int(*)(int,int));
int kucuk(int,int);
int buyuk(int,int);
int main()
{
    int a,b,secim;
    printf("Iki tamsayi giriniz: ");
    scanf("%d%d",&a,&b);
    printf("Buyuk olani bulmak icin 1"
    " kucuk olani bulmak icin 2 giriniz: ");
    scanf("%d",&secim);
    if(secim==1) yazdir(a,b,buyuk);
    else yazdir(a,b,kucuk);
    getch();
    return 0;
}

```

```

void yazdir(int a,int b,int(*kar)(int,int))
{
    int sonuc=0;
    sonuc=(*kar)(a,b);
    printf("Sonuc: %d",sonuc);
}
int kucuk(int a,int b)
{
    if(a<b) return a;
    else return b ;
}
int buyuk(int a,int b)
{
    if(a>b) return a;
    else return b ;
}

```

```

Iki tamsayi giriniz: 25 56
Buyuk olani bulmak icin 1 kucuk olani bulmak icin 2 giriniz: 1
Sonuc: 56

```

```

Iki tamsayi giriniz: 25 56
Buyuk olani bulmak icin 1 kucuk olani bulmak icin 2 giriniz: 2
Sonuc: 25_

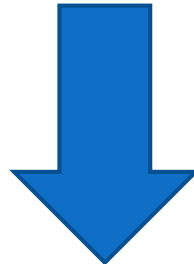
```


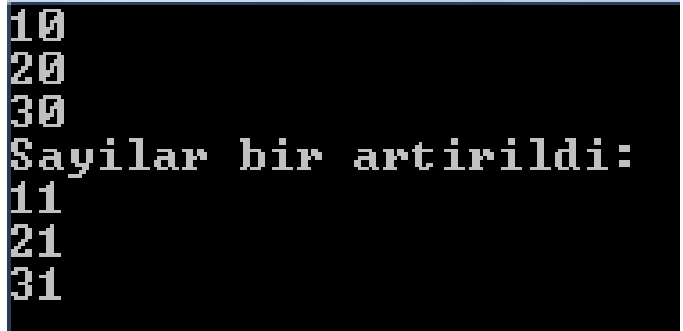
ÖRNEKLER

Soru 1: Bir dizideki 3 elemanın önce ilk halini yazdırıp daha sonrasında bu 3 elemanı referansa göre çağıran bir fonksiyonda birer artırıp tekrar ekrana yazdıran bir program yazınız.

```
#include <stdio.h>
#include <conio.h>
void artir (int*, int*);
void yazdir (const int*, const int*);
int main ()
{
    int sayi[3] = {10,20,30};
    yazdir (sayi,sayi+3);
    printf("Sayılar bir artırıldı:\n");
    artir (numbers,numbers+3);
    yazdir (numbers,numbers+3);
    getch();
    return 0;
}
```



```
void artir (int* start, int* stop)
{
    int * current = start;
    while (current != stop) {
        ++(*current);
        ++current;
    }
}
```



```
10
20
30
Sayilar bir artirildi:
11
21
31
```

```
void yazdir (const int *start, const int *stop)
{
    const int * current = start;
    while (current != stop) {
        printf("%d\n",*current);
        ++current;
    }
}
```

Soru 2

- Klavyeden girilen belirli sayıyı alıp bu sayı kadar dışardan girilecek elemanı bir gösterici yardımıyla dizi gibi tutan ve ekrana yazdıran bir program yazınız.

Not: *malloc()* fonksiyonu kullanarak dinamik hafıza tahsisi yapılacaktır.

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <conio.h>
int main()
{
    int i,n;
    int * pData;
    printf ("Kac sayi gireceginiz yaziniz: ");
    scanf ("%d",&i);
    pData = (int*) malloc (i*sizeof(int));
    if (pData==NULL) return 0;
    for (n=0;n<i;n++)
    {
        printf ("%d. sayiyi giriniz: ",n+1);
        scanf ("%d",&pData[n]);
    }
    printf ("Girdikleriniz: ");
    for (n=0;n<i;n++) printf ("%d ",pData[n]);
    free (pData);
    return 0;
}
```

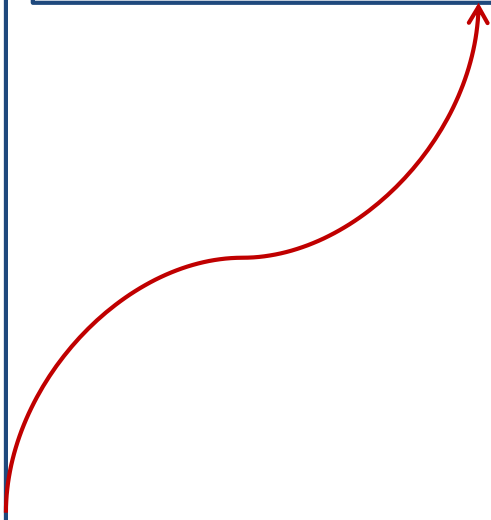
```
Kac sayi gireceginiz yaziniz: 3
#1. sayiyi giriniz: 25
#2. sayiyi giriniz: 89
#3. sayiyi giriniz: 45
Girdikleriniz: 25 89 45 _
```

Soru 3

- ▶ Bir dizide tutulan beş sayıyı önce ekrana yazdırıp daha sonra bu sayıların karekökünü alıp tekrar ekrana yazdıran bir program yazınız.
- ▶ Programda karekökü alma işlemini bir fonksiyon gerçekleştirecek fonksiyonun çıktısı bir *gösterici* olacak.

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <math.h>
#include <conio.h>
#define BOYUT 5
double *karekok(double*,int);
int main()
{
    double a[5]={ 1,2,4,8,16};
    double *b;
    int i;
    printf("A dizisi: ");
    for(i=0;i<BOYUT;i++) printf("%.4lf ",a[i]);
    printf("\n");
    b=karekok(a,BOYUT);
    printf("B dizisi: ");
    for(i=0;i<BOYUT;i++) printf("%.4lf ",b[i]);
    printf("\n");
    getch();
    return 0;
}
```

```
double *karekok(double *d,int boyut)
{
    int i;
    double *c;
    c=(double *)calloc(boyut,sizeof(double));
    for(i=0;i<boyut;i++) *(c+i)=sqrt(*(d+i));
    return c;
}
```



```
A dizisi: 1.0000 2.0000 4.0000 8.0000 16.0000
B dizisi: 1.0000 1.4142 2.0000 2.8284 4.0000
```

Soru 4

- ▶ Fonksiyonları gösteren göstericilerin en yaygın kullanımı, menüler sunan sistemlerdir. Kullanıcının menüden (1-3 arasında) bir seçim yapması istenir. Her seçim farklı bir fonksiyon sayesinde gerçekleştirilir.
- ▶ Her fonksiyonu gösteren göstericiler, fonksiyonları gösteren göstericiler dizisi içinde tutulur. Kullanıcının seçimi dizinin belirteci olarak kullanılır ve dizideki gösterici fonksiyonu çağırır.
- ▶ Buna benzer bir program yazın. Çağrılacak fonksiyonlar birer tamsayı argüman alsın ve ekrana çağırılan fonksiyonun kaçınıcı olduğunu yazsın.


```
#include <stdio.h>
```

```
#include <conio.h>
```

```
void function1( int );
```

```
void function2( int );
```

```
void function3( int );
```

```
int main()
```

```
{
```

```
void (*f[ 3 ])( int ) = { function1, function2, function3 };
```

```
int choice;
```

```
printf( "1 ile 3 arasinda bir sayi giriniz,"
```

```
" cikmak icin bunlar disinda herhangi bir sayi giriniz: " );
```

```
scanf( "%d", &choice );
```

```
while ( choice >= 1 && choice < 4 ) {
```

```
    (*f[ choice-1 ])( choice );
```

```
    printf( "1 ile 3 arasinda bir sayi giriniz,"
```

```
" cikmak icin bunlar disinda herhangi bir sayi giriniz: " );
```

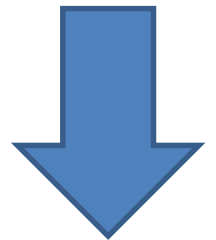
```
    scanf( "%d", &choice );
```

```
}
```

```
printf( "Program tamamlandi.\n" );
```

```
return 0;
```

```
}
```



```
void function1( int a )
{
    printf( "Girdiginiz deger: %d"
           " oyleyse function1 cagrildi\n\n", a );
}
void function2( int b )
{
    printf( "Girdiginiz deger: %d"
           " oyleyse function2 cagrildi\n\n", b );
}
void function3( int c )
{
    printf( "Girdiginiz deger: %d"
           " oyleyse function3 cagrildi\n\n", c );
}
```

```
1 ile 3 arasinda bir sayi giriniz, cikmak icin bunlar disinda herhangi bir sayi
giriniz: 1
Girdiginiz deger: 1 oyleyse function1 cagrildi

1 ile 3 arasinda bir sayi giriniz, cikmak icin bunlar disinda herhangi bir sayi
giriniz: 2
Girdiginiz deger: 2 oyleyse function2 cagrildi

1 ile 3 arasinda bir sayi giriniz, cikmak icin bunlar disinda herhangi bir sayi
giriniz: 3
Girdiginiz deger: 3 oyleyse function3 cagrildi

1 ile 3 arasinda bir sayi giriniz, cikmak icin bunlar disinda herhangi bir sayi
giriniz: 4
Program tamamlandi.
```

Soru 5

-1 girilinceye kadar dışardan eleman almaya devam eden bir dizinin başlangıç boyutu dışardan girilmiş olsun. Dizi boyutu doldukça boyutunu, var olan boyutunun karesini alarak genişleten bir fonksiyona sahip C programını yazınız.

```

#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <conio.h>
#include <math.h>
int artir(int *p,int *n)
{
    int m;
    if(*n==1) m=(*n)*2;
    else m=(int)pow(*n,2);
    p=(int *)realloc(p,m*sizeof(int));
    if(p!=NULL) {
        printf("\nYeni Bellek"
            " Boyutu:%d\n\n",m);
        *n=m;
        return 1;
    }
    return 0;
}

```

```

int main()
{
    int n,s,b,j,i=0;
    printf("Boyut giriniz:");
    scanf("%d",&n);
    int *a=(int *)malloc(n*sizeof(int));
    do{
        printf("%d. elemani giriniz:",(i+1));
        scanf("%d",&s);
        if(s==-1) break;
        *(a+i)=s;
        i++;
        if(i>n){
            b=artir(a,&n);
            if(b==0){
                printf("Bellek ayrilamadi!");
                break;
            }
        }
    }while(1);
    printf("\n\nGirdiginiz dizi:\n");
    for(j=0;j<i;j++) printf("%d\n",a[j]);
    free(a);
    getch();
    return 0;
}

```

SON